

Bergverksindustriens miljøproblemer

Bergverksindustrien hører med til vår eldste industri og omfatter brytning av sulfidmalm, oksidmalm, kull, industrimineraler, bygningsstein til monumenter, kalkbrudd, pukverk og uttak av grus og sand. Virksomheten medfører ofte deponering av mye avfall i form av knust stein eller i nedmalt tilstand fra oppredningsverk etter at den utnyttbare delen av råmalmen er tatt ut. For vel 10 år siden var det avgangsdeponeringen ved Titania som forårsaket mye media-omtale. Bedriften ble pålagt å deponere sitt avfall på land etter tidligere å ha deponert i og utenfor Jøssingfjorden. Problemene i sjøen hadde sammenheng med spredning av partikulært materiale utenfor deponiområdet.

Det er imidlertid sulfidmalmgruvene som har forårsaket de største miljøproblemene i Norge. Brytning av sulfidmalm startet trolig i 1490-årene og den siste gruva, Nikkel og Olivin i Ballangen, legger trolig ned i år. Dermed er en epoke som har vart i ca. 500 år slutt. Miljøproblemene ved sulfidmalmgruvene er i hovedsak knyttet til kismineralenes forvitringsegenskaper. Flere av gruvene har belastet og belaster fortsatt viktige vassdrag i betydelig grad med tungmetaller. I Norge ligger de mest forurensende gruvene inne i landet, og forurenser derfor hovedsakelig ferskvannsresipienter. Siden flere viktige vassdrag var sterkt berørt, ble det i 1985 igangsatt et program for å redusere tilførselene av kobber fra de norske kisgruvene med 60-90% i løpet av en tiårsperiode. Det ble i denne perioden oppnådd et resultat på 70% reduksjon på landsbasis. Den tiltaksstrategi som ble valgt, var å begrense omfanget av forvitningsprosessene og begrense utvaskingen av lett tilgjengelige metaller fra avfall og gruver. Det ble foretatt overdekkinger av avfallstipper, gruver ble fylt med vann og avfall ble deponert under vann.

I Norge har man brukt mer enn 100 mill. kr. på tiltak uten samtidig å gjennomføre et målrettet FoU-program, som man f.eks. har gjort i Sverige. Den dokumentasjonen man har laget for mange tiltak har ofte vært svært enkle, og har i første rekke vært konsentrert om å rapportere enkle resultatmål for

tiltakene. Det er i liten grad gått i dybden slik man gjør i et forskningsprogram. Staten bør, som eier av deler av denne industrien og som ansvarlig for at landet har en FoU-policy, vurdere om ikke FoU-program i denne sektoren vil være riktig.

Selv om man har nådd det målet som ble fastlagt i 1985, er det i dag ingen grunn til å hvile på laurbærene. Viktige vassdragsstrekninger som øvre Glåma med sidevassdraget Folla er fortsatt sterkt tunmetallforurensset. Her har det ikke skjedd noen forbedringer i forurensningstilstanden! Dette har vært kjent lenge. Det er derfor lite tilfredsstillende at man har gjort såpass lite i mer enn ti år, til tross for betydelige tungmetallutslipp. Det kan virke som det er forskjell på hvordan Staten behandler privat virksomhet, og den virksomhet Staten selv har ansvaret for. Her er det nødvendig å gripe fatt i situasjonen på en mer konstruktiv måte med klare mål og tidsrammer for når ting skal skje.

NORSK VANNFORENING